

ΡΟΔΟΠΗ

2.—

Η Ροδόπη «γίνεται» στό γάνθοκη ποτού Αίμου καὶ τῆς ἀδερφῆς του σ' ἔνα Ἑλληνικὸν περιγιάλι. «Ἐνα πλούσιο αἰσθηματικὰ τέλειο περιβόλι· μά καὶ καλὰ φρουργμένο μὲ βράχους ὅρθόγκρεμος συνεδεμένους μὲ τοιχιὰ καὶ πολεμήστρες». Σὲ ἀντίθεση ρόδω κατακύκινη ἀνθίζουσε κ' ὄψινονται διὸ δίδυμης τετράφηλη κυπαρίσσια. Ἀγάπη καὶ Θάνατος, Πόνος, τὸ Σύμβολο τοῦ Ἔργου. «Μέση σὲ μιὰ στέρνη χριὰ νερόκρινα λιγοθυμοῦνται στὸ δειλινὸ τοῦ Μάνη», η ὥρα καὶ ἡ ἐποχὴ ποὺ τόσο παράδοξη ἔξαπτει τοῦ ἔρωτα τῇ νοσταλγίᾳ. «Ἐνα καμπυλωτὸ θρονὶ προσμένει ἀρχοντικὸ ζευγάρι νὰ κυθίσει καὶ νὰ γλυκομιλήσει. Ἀπέναντι φῆλωνει τὸ παλάτι τῆς Ροδόπης μοναδικὰ ὠραῖο». Για δουσι τὸ σύμφωνο περίγυρο ἀναζητοῦνται ποὺ μόνο θὰ ἀρμονίσει, διπος θέλουν, τὴν ἐσωτερικὴν τους διάθεση, ἡ σκηνοθεσία τοῦ Ποριώτη εἶναι ζωγραφισμένη μὲ μοναδικὴ ὑποδήτηκότητα. Σμίγει μὲ τὴν δλῆ δράση, μὲ τὴν δλῆ φυσή. Στὴν πραγματικὰ ζωὴ καὶ δταν σύντονο δὲν εἶναι τὸ ἐσωτερικό, σύντονο τὸ βλέπομε. Αὐτὸ τὸ καθρέφτισμα μέσα στὶς φυχὲς πρέπει νὰ ἀνταποδίγει δὲ ἀληθινὸς δραματικὸς συγραφέας. Μέσα στὸ «μυστικὸ» ἀνθόκηπο αἰστηνόμυκτες ἔτι κάποιο δρᾶμα «μυστικής» ἀγάπης θὰ παιχτεῖ πολὺ δύσηγρο. Τραγικὸ προκτημα σκορπάει η γλυκα τῆς ἀνοιξικῆς ἀναμονῆς.

Καὶ γά, μεσ' ἀπὸ τὸ μεσιανὸ προστύλιο προσαίνουνε περίεργες καὶ φοισμένες οἱ τέστερες Αὔρες κυττάζονται πέρα καὶ ἀπάνω ἀπὸ τὴν στέρνη. Χορὸ δὲν ἔχει ὁ Ποριώτης. Οἱ κοπέλλες δὲν ἔχουν ἀρκετὴ δράση, εὔτε ἀρκετὰ τὴ Γνώμη τους λένε ὥστε νὰ θεωρηθοῦν ἀνάπλαση του. Εἶναι μᾶλλον σκιές ἀλλὰ μὲ τὸση ἐσωτερικὴ ποίηση συγδέουν τὸ Σύνολο ὥστε τὸ πέρκασμά τους πλάττει ἔνα εἰδος βάθος μὲ φυχικὰ σύντονη ἀτμόσφαιρα περιβάλλοντας τὸ Ἔργο. Διακοπὲς σχηματίζουν σὰν εἰδος «έμβολιμη» (Intermezzo) ἀληθινὰ σμορφά.

Οἱ τέσσερες Αὔρες εἶναι οἱ κοπέλλες οἱ στοργικὰ φυλαγμένες στὸ Παλάτι, ἑστιάδες τῆς παρθενίας καὶ τῆς ἀγνότης, ἑστιάδες τῆς Ροδόπης, ἀλλὰ ποὺ κάποτε ξεφύγαν γιὰ νὰ χαρούν τὴν δρμή, δχι τὶ μεγάλη, γιατὶ δὲν εἶναι μεγάλες, ἀλλὰ τὴ δική τους τὴν ἀτομική, λίγο δουλόπρεπη δρμή πρὸς τὴ Ζωή. Κ' η Ροδόπη δταν τὶς ἀκούει νιώθει βραχίλα τὸν ἴδιο τόνο καὶ τὰ λόγια τους καὶ πράξεις τους ἀντηγούν μέσα τῆς δυναμωμένης ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ δικοῦ τῆς. «Ἔώ σὲ πρέξην ἀκράτητα σπρώχνουντάς την... Τώρα, μετικό, δηγούνται τὴ χαρὰ τοῦ συμπόσιου ποὺ προσφέρνει δὲ Αἴμος στὸ Ρήγα. Καὶ χτυπήται μὲ τὴν ἀντίθεση, διπος καὶ σὲ πολλές ἀλλες σκηνές, ζωγραφίζει δὲ Ποριώτης τὴν Κριών. Τέλειως! Αγνῆ ἀμέσως ξεχωρίζει η ἀσπροτυμένη κοπέλλα διλέλευκη στὴν δψη ποὺ δὲν κρύβεται σὰν τὶς ἀλλες μὰ φανερὰ στέκεται στὸ μεσστυλο γιατὶ ἔχει δλῆ τὴν τόλμη ποὺ τῆς δίνει η ἀθωστή. Δὲ νιώθει τὶς προτπάθειες τὶς ἐπιπληγητικὲς γιὰ νὰ τὴν τραβήξουν μακρύτερα, οὔτε καὶ ἐπειτα τὴν εἰρωνεία. Δὲ φαντάζεται δτι εἶναι δυνατὸ νὰ πνίγει κανεὶς τὶς δρμέμφυτες κραυγὲς καὶ λέει φανερὰ διπος τὸ αἰστάνεται:

«Ἄ! δ βασιλιάς εἶνε ὅμορφος! Τί νέος καὶ ὅμορφος! Ιδιος θεός ξενθομάλλης θαμπώτανε τὰ μάτια μου ἀπὸ τὸν ἥλιο.

«Η φυσὴ τῆς μακριὰ ἀπὸ κάθε ἐνδόμυχῃ ἀμφιβολεῖται τὴν ἐσωτερικὴν ἐντύπωσην. Σήμερα γιὰ νὰ μάς μονα καὶ ἀνασκαφεῖ, νὰ ξελεπτεῖθει, ἀνατομικὰ μὲ μικροσκόπικὰ μὲλετηθεῖ ἀπὸ τὸ Ἔγω μας. Κι' ἂς σας νὰ ξέρομε πῶς γὰ τὸ καταλογίστομε, ἵσως νὰ τὸ πνίξομε, δλόκηρον θὰ μᾶς συνάρπαξε, είμαστε ἀνήμποροι νὰ ξεφύγουμε. Κοιρασμένοι γέρνομε κάτω ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπο ἐσωτερικὸ ἀγνόντεμα, ἀπὸ τὴ συγειδητὴ ἐπιζήτηση συγκίνησης καὶ διάθεσης σὲ σκηνοθεσίες ποὺ τόσο ἀπὸ πρὸ πρὸ γνωρίζομε τὴν ἔνταση τῆς υποβολῆς κάθε μιᾶς ὥστε νὰ τὶς ἐτοιμάζομε σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τῆς Στιγμῆς...

Στὴν παιδικὴ τῆς φυσὴς η Κριώ ποτὲ ἐρευνητικὰ δὲν κύπτει. Εὔκολα ἀνιωθος δ θαμασμένος ἀμέσως θ' ἀναπτυχθεῖ. Κι' ἔνθη μικροστικὲς φεύγουν οἱ Αὔρες δταν νιώθουν πῶς στὸν κήπο ἔρχεται δὲ Αρχοντας μὲ τὸν Αἴμο «μόνη σιγὰ ἀπομικρύνεται ἀπρόσυμπτο». «Οπως δλες οἱ μορφὲς στὴ δημιουργικὴ σύλληψη τοῦ Ποριώτη, δημορφη εἶπε η Κριώ, μιὰ ἀπὸ τὶς πιο δημορφες. Ούμως μένει δπως κι' οι ζλλες ὠραῖο σκιαγράφημα. Ο ἐρχομός τῶν κοριτσιῶν μὲ τέχνη, πολὺ γραμμένος μᾶς φέρνει ἀμέσως στὸ Ημέραν τοῦ Ἔργου. Συγκροτοῦν οἱ δυο ἀντρες, τὶ στοιχηματίζουσι ποὺ γύρω των δλο τὸ δράμα θὰ πκιχτει. Τὲ στοιχηματίζουν δὲν ἔχουν ειπεις τὴν γυναίκα...

Πάγτα μέσ' ἀπὸ τὴν κούρπα βγαίνει τῆς γυγκίκης ὁ λέγος...

Καὶ μεταξὺ τοῦ Αἵμου καὶ τοῦ Λημοχάρη, κάθε λόγος εἰπωμένος μὲ λίγο περιττότερη ἐνταση, δὲν μπορει πηρα ν' ἀνάψει διεμάχη. Μιὰ ἔχθρα τοὺς χωρίζει κι' ἀς τὴν πνίξην. Ο Αἴμος δη μεστωμένος ἀντρας ποὺ μαροφόρθηκε στὸν πόλεμο καὶ στὸν κίγυτον ἦπιε δὲν τὸ βιθδ τὸ πκιρδ ποτηρη τῆς Ζωῆς. Ηστά μ' δλη τὴν ἀφοσίωσή του δευτερεύει τὸ Βρασιά, δμως δὲν ξεχάπ πῶς εἶναι κι' αὐτὸς Ρήγα γιὰς καὶ πῶς δ λαχες τὸ Δημοχάρη διάλεξε στὴ θέση του. Ποτὲ δὲ θὰ δψωθει στὸν Ηέθο του, τὸ θρόνο,—γιὰ τὸν ἀποιονισθει τὸν ἔχυτο του δξιο. Δὲν προμελετᾷ νὰ ἐπαναστατήσει, εἰναιάπο τὸν δημονητικοὺς ἀλλὰ δ φτόνος ποὺ κρυφοποιημονεύει ζωγραφίζεται στὸ κάτι πικρός ποὺ ἔχει δ δηλιγα του ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχή.

«Ἐνας λόγος, Πτερόντας εἶπε τὰ ἐπη δ Ομηρος. Κι' δημως μ' δλα τὰ φτερά εἶναι φαριά, κάποτε μένει τους κλείγουν δλα τὸ τραγικὸ τῆς Ζωῆς.

Στὸν κόσμο

δὲν ἔχει ἀνθίσει ἀκόμη τὸ λουλούδι ποὺ τὸ κράζουν γυναίκας τιμὴ

λέει δ Δημοχάρης. Ξανθὸς κι' ὠραῖος, τολμηρός, ίσως καὶ ξέρει πόσο δυνατὰ τὸ θέληγτρό του σ' αὐτὸν τραβάση τὴς εὐτυχισμένης νιότης ποὺ δὲ γνώσεις καγένα δημπόδιο στὸ θριαμβευτικὸ της διάδα τὸ ἀνθισμένο δλο μὲ τριαγτάρυλα καὶ δάφνες. «Ακουσε γιὰ τὴ Ροδόπη τὴν ἀπληγσαστην κοπέλλα. Τὴν εἰπαν κι' δημορφη πολύ. Κι' αὐτὴ δὲ θὰ τοῦ ἀντισταθει. Θὰ σκύψει μπροστά του δπως δλες. Κ' δ δύσκολο εἶναι τόσο περισσότερο τὸν γοητεύει δ ἐπιτυχα:

•Μαντάλωσε τή θύρα καὶ λιθόρια
•σώριχε πίσω τὴν Ὀστε, τὸν Πίντο
•θὰ τὰ πατήπει ὁ κλέφτης πόδι εἰγκι πλάνος».

Μὲ θυμὸν τὸν ἀκούει ὁ Αἴμος. Στὴν ἀπορρητικὴν τὸν κωνῆν μένον τὸν εμεῖναν νὰ λατρεύει. Οἱ πνιγμένες ψυχὲς δλεῖ σὲ ένα λόκουν καρκίζονται καὶ ακριψώνται σ' αὐτὸν σὰ σωτηρία νὰ τοῦ ζητοῦν. Εἶναι τὸ ὑπέρτερο τοῦ Ἐγώ τους. Μ' ὅλη τὴν λατρεία ἀγκαπάζει ὁ Αἴμος τὴν Ροδόπην, τὴν ἀδερφήν του, ποὺ δὲν εἰγκι σὰν κ' αὐτὸν «ὑπομογητικὴ ποὺ διατήρησε στὴν περηφάνεια καὶ στὴν ὀριωτάνη τῆς δλο τὸ μεγαλειό τῆς Ρηγικῆς οἰκογένειας. Στοργικὰ δλοτέλεια τὴν φυλάσσει. Στὸ παλάτι μέστη φρουρημένη τῆς ὄψισε τὸν περίφηλο θρίνο τῆς μοναξιᾶς τῆς. Κανέναν βλέμμα δὲν εἰγκι αὗτον νὰ τὴ βλέπει.

Τὴ δραματικὴ ψυχικὴ διάθεση ἐπλαστεῖ ὁ Ποριώτης ὃ που τὰ λόγια τοῦ Δημοχάρη ἀντηχώντας, ἔλη τὴν τραγικὴ σημασία θὰ διώσουνε στὴ διαμάχη. Μὰ καὶ τὸ ὑπερδολικὸν τὸ κλείσιμο τῆς Ροδόπης, τὸ ἀφύσικη συγκρατώντας τὴν προετοιμάζει τὴν δρμή που θὰ ξεπετύξει ἀγρια μόλις ἡ μικρότερη ἀλευτερία τῆς δοθεῖ.

Καὶ στοίχημα βάζει ὁ Αἴμος μὲ δρόκο τὴν ίδια τὴν Ζωή του.

Εξρωνικὰ ἀποντά ὁ Δημιοχάρης:

·Ἐγεις τόσῃ
·πίστη στὴν πίστη γιας γυναίκας Αἴμο;

Τὸ θρόνο του στοίχημα βάζει. Καὶ θὰ γινήσει ὅχι μὲ τὴ δίκαια καλεσμένος. Μοναχὸς δὲν γίνεται μὲ ὅλη τὴ Νιώστη κι' ὅλη τὴ θέληση ἔχει αὔξει. Ἀλλὰ κι' ὁ Αἴμος δὲν πρέπει «θώρακα νὰ δώσει στὴν Ροδόπη τοῦ κέρδους τὴν ἀτράπειαν». Ἀγήγερη πρέπει γάνται, ἀνεξάρτητη. Γιατὶ τὴ νύχτα σὲ γκλέρα θὰ κλείστε; Ἰσιος πρὸς ίσιο θὰ παλέψουν. Καὶ φωνάζει ὁ Δημοχάρης τοὺς συμβούλους του κι' δλούς τοὺς κεντάρχους μέρτυρες γάνται.

Συκηνὴ μὲ πειστηκότη ποὺ ίσως ἐντύπωση, γὰ κάνει στὴ σκηνὴ ἀλλὰ τόσο πολὺ ἔξωτερην. Ἐπανάληψη εἶναι μόνο, ἐπιστρόγγηση πομπώδης, ἀπρεπη σὲ ἀνώτερο δράμα, καὶ σύγχρονα ἐτοιμάζει κι' δλο τὸ μακρὺ φεύτικο τῆς τελευτῶν πράξης. Τὸ δημοτικὸν τραγούδι, ή λαϊκὴ αἰσθητικὴ ποὺ συγκινεῖται βλέποντας γρυπά καὶ δηθεὶρ ἐπίσημους τύπους, δὲς ἐπιζήτει μόνη μεγαλόπρεπα κριτήρια πουν. Ὁμορφιά ἔχουν τότε γιατὶ ὁ λαός πιστεύει σ' αὐτά... Ἄς ἀκούει τὸν δρόκο ὁ Αἰχρότης «νέος κι' δμορφος μὴ γυναικωτός σὰν τὸν Ἀντίνοο» γιατὶ εἶναι δὲ μόνος στὸν δρόπο τὰ λόγια δραματικὰ ἀντηχοῦν, —δράστη προκαλώντας. Ἀγαπᾶ τὴ Ροδόπη. Κι' ἀνησυχεῖς ὁ Βεττιλιάς, σπρωγμένος ἀπὸ κεινὴ τὴ μυστικὴ δρμή που διεκδίγγεται κάποτε τὴ Ζωὴ δηγγεῖ πρὸς κάποιο τέλος τραγικό, αὐτὸν δικλέγει γιὰ βοηθό. «Ἄς ἔχουν καὶ σὲ σπονδή τὸ κρούσι στὸ γῶμα γιατὶ ἔχει πλαστικήτη μοναδικὴ τὸ ἔθιμο τὸ προσιώνο. Ὁμορφιὰ ἀσύγκριτη κλείσουνε οἱ ἐμφυτικὲς οἱ κίνητες»; «Ἄς εκρεκάσουν οἱ Προχτικοὶ ποὺ δὲ θέλουν γὰ γιώσουν πόσο πιὸ πλέρια γίνεται γὰ ἐτωτερικὴ μας ζωή, πόσο ὑπερδιεγέρονται οἱ διαίσθησες στὸ αὔτιο περίγυρο.

Καὶ φεύγουν ὁ Αἴμος γιὰ τὴ γκλέρα, ὁ Δημιοχάρης γὰ νὰ ἔτοιμαστε τὸ σχέδιό του. Πάλι: ἀδειά μένει η σκηνή. Ξεχωριστές οἱ τρεῖς πρώτες σκηνές δὲν ἐνώνυμονται ἀνγκετεκέν τους καὶ χωρὶς γὰ θέλει κακεῖς θυερδοί: καὶ αὐτητρόδη γὰ προτέχει τοὺς κλασικούς καγάνες τοῦ θεάτρου δὲν μπορεῖ παρὰ σὰ λάθος αἰσθητικὸν γὰ τὸν χτυπήσεις ὁ διχασμὸς τῶν ἐπεισόδιων ποὺ δικάζεις τὴν ἐντύπωση καὶ, διπλάς, δὲν ἀφήνει καν τὸ πρώτο γὰ θεωρηθεῖ σὰν πρόλογος.

·Ἐξηφάνα ἀπὸ τὸν κῆπο ἔρχεται μὲ γυναίκα. Ἐλαφρούτιμην ὥραια μὲ τὴν ὁμορφιὰ τῆς χορεύτρας ποὺ χάρικε τὴ ζωή της, ἀκόμα νέκι μὲ τὴ γιότη ποὺ πρατόδιον ἀγέραστον τὰ φιλά, ἀπόριας λιγιστορυθμού γιατὶ τὸ ικλεῖ γὰ τέχνη τῆς» Εἶναι γὰ γυναίκα τοῦ δρόμου ποὺ «ἡρωική» τὴν ἐπλαστεῖ ὁ Ποριώτης. Σύμφωνα μὲ τὸ ίδιανικό τῆς.

·Δὲν εἶχε τὸν πόθο ἐγὼ γὰ τυραννῶ τοὺς ἄντρες
Νὰ τοὺς μαγεύω μιού ἀρετα...
Κ' ἔχω μαζῆ τους χαρεῖ τὴ ζωή μου,
καὶ γνώρισα τὰ ρήγη τῆς ἀγάπης.
.... Ἡ ὁμορφιά μου
δὲν ἔμεινε ἀκαρπη, ἔνανθη, σὰ δένερο,
σὲ ἀδροσο βράχο».

Κρούει τὴ θύρα του παλατίου τῆς Ροδόπης. Σὲ τρίπτυχο ὁμαλού φυγολογικὸν καὶ δραματικὸν δείχνεις ὁ Ποιητής τὴν Κεινώ, τὴν ἀπλή, ἀγνή Κοπέλλα, τὴ Μακτώ που κλείγει ὅλο τὸ ήδονικό μιθύσι τῆς Ζωῆς, κι' ἀνάμεσά τους τὴ Ροδόπη ποὺ ὅλο τὸ δρμέμφυτο τῆς Είναι: ορμάει πρὸς τὴ Μακτώ ἀλλὰ ποὺ ἀγακάζεται ίδια μὲ τὴν Κριγιάν νὰ ζει σ' ἐσωτερικὴ δικαμάχη ἀκταπάνυστη καὶ φρικτὴ δύνηρη.

Εἶναι: τόσο ἐπικίντυνο γιὰ τὸ ἀναπάντεχο καὶ τότε ἀσυγκράτητο ζνογμα τῶν φτερῶν ἡ προσπάθεια γὰ δόηγήστεμε τὸ χαρακτήρος σ' ἄλλο δρόμο ἀπὸ τὸ δικό του.

Τώρα ποὺ φύγειε ὅλοι οἱ ἄντρες προδάλλεις ἡ Βεσιλοπούλη ἀκολουθούμενη ἀπὸ τὶς Αύρες της. Ἀφάνταστης ἔμορφη... «Ἄξινη μιὰ πίκρα τὴ, ζεταντεῖ. «Ἐπρεπε δύμως πιὸ συγκρατημένη γὰ τὴ ἔξφευγε γὰ μὴ καταλέχεται γὰ τὴ φανερώσει μὲ λόγια κάποτε πρόστυχη γιὰ Ρηγοπούλα. Ἐχτὸς ἀπὸ τὴ δεμένη ορμή πρὸς τὴ ζωή, ύποφέρει ἀπὸ τὸν ίδιο σὰν τὸν ἀδερφό της φθύνο δυνατώτερο ἀκόμη γιατὶ εἶναι πολὺ πειστότερο φιλόδοξη, γιατὶ δὲν μπορεῖ σὰν κι' αὐτὸν σὲ πολέμους κι' ἀλλοιώτικες σκέψεις γὰ καρπίζει τὸ ὑπερπλέριο τοῦ Ἐγώ της κι' γὰ καρὰ τῆς ἔξουσίας στὶς σκλάδες της σὰν εἰρωνεία τῆς φαίνεται. Στὸ συμπτυγμένο πάντα Εἶναι της κακήθηκε ὁ φθόνος σὲ μίσος. «Όλα πρὸς τὸ Δημοχάρη τη σπρώχησον. Κι' ἀπὸ τὴ διφή της Ἀγάπης πιὸ κοντά στὴν Ἀγάπη εἶναι τὸ μίσος. Ισω;, κάτι ποὺ δὲν τὴ ώμολόγησε οὕτε στὸν ἔχυτό της, ποὺ οὔτε καὶ τὸ φαντάζεται, γὰ ἐπεδύμησε κιόλας γὰ τὴν ἀγαπήστεις ὁ Δημοχάρης. Γιατὶ εἶναι Ρήγας, γιατὶ θὰ καρεῖ σκυμένο μπροστά της γὰ τὸν δεῖ... γιατὶ τότε τὸν μισεῖ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τὸ σῶμα τῆς «Φιλοιγικῆς ἀσφαλείας» στο τελευταῖο φύλλο τοῦ δργάνου του «Κριτική καὶ ποίηση» φήκεται ἀλλόττηα τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Κ. Χατζόπουλου καὶ ὅλων ποὺ διώσαδήποτε τυπώσανε κάτι χωρίς γὰ πάρουν τὴν ἀδειά του. Σημάδι τῶν παιχῶν καὶ αὐτό.

— Σαύδες «Röslī» τιν περασμένου φύλλου (σελ. 119) πρέπει νὰ διορθωτεῖσθαι τὸ «φρικιαστική ζωή». σὲ «φρικιαστική βούνη» καὶ τὸ «ἐπιφορικόν μεριζάν» σὲ «έπιφορικόν μεριζάν».

— Κάπιο λάθος συνέβηκε στὴ δεκτεραίωση τοῦ περασμένου φύλλου καὶ μερικοὶ συντρομητές δὲν τὸ λάβανε. Παρακαλοῦμε γὰ μᾶς γράψουνε γάντια τοὺς τοῦ στεμμούς.